Összefoglaló jelentés a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban, valamint a feldolgozóiparon belül az élelmiszergyártási és italgyártási ágazatok területén működő munkáltatók foglalkoztatási gyakorlatának célvizsgálatáról

[2018. szeptember 17. - október 12.]

A 2018. évi hatósági ellenőrzési tervnek megfelelően a munkaügyi hatóság **2018. szeptember 17. és október 12.** között a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban, valamint a feldolgozóiparon belül az élelmiszergyártási és italgyártási ágazatok területén működő munkáltatók foglalkoztatási gyakorlatának célzott ellenőrzését folytatta le. Az ellenőrzés fő indoka az volt, hogy ezeknek a területeknek a vállalkozásai körében évek óta nem történt hasonló jellegű vizsgálat, illetve egyes területeken az elmúlt időszakban nőtt a súlyos jogsértések száma.

A munkaügyi hatóság célja a foglalkoztatók által elkövetett legsúlyosabb jogsértések feltárása volt.

Ennek megfelelően a **célvizsgálat fő iránya**

- a foglalkoztatási jogviszonyok rendezettsége, különös tekintettel az írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélküli, illetve színlelt szerződéssel történő foglalkoztatásra, a munkaerő-kölcsönzéssel kapcsolatos jogszabályok megtartására, valamint a harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatásának szabályszerűségére,
- a munkavállalók anyagi biztonságát, megélhetését érintő – munkabér mértékére és védelmére vonatkozó – szabályok megtartása,
- a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum biztosítására vonatkozó szabályok betartása,
- a munkaidőre, pihenőidőre és az azzal kapcsolatos adatok nyilvántartására vonatkozó jogszabályok megtartása.

Az ellenőrzéssorozat elsősorban a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban működő munkáltatók foglalkoztatási gyakorlatának vizsgálatára terjedt ki, így ebben a nemzetgazdasági ágban több ellenőrzés történt. A vizsgált terület sokszínűségét jelzi, hogy történt ellenőrzés többek között szarvasmarha telepen, szőlő ültetvényen, paprika földön, sertés telepen, lovas farmon, szárító üzemben, halastón, fafeldolgozó telepen, kukorica tárolóban,

baromfikeltetőkben, de történt ellenőrzés dinnyeföldön, repceföldön és természetesen szántóföldeken is.

Az idei év nyári időjárási körülményei - kora nyáron a hűvös, csapadékos időjárás, valamint a július és augusztus hónapokban tapasztalható nagy meleg - elősegítette a szőlő gyors érését, ennek okán a szüreti tevékenységek már augusztus végén elkezdődtek és hozzávetőlegesen szeptember közepére véget is értek, így a célvizsgálat kezdetére a szőlőszüretelés szinte teljesen befejeződött.
A célvizsgálattal azonos időben zajlott a kukorica betakarításának ideje, így elsősorban a földeken dolgozó alkalmazottakat, valamint a munkáltató telephelyén a terménynszárítót kezelő munkavállalókat ellenőriztek több megyében is.

A mezőgazdaságban működő munkáltatók felkutatása, megtalálása kihívás elé állította a hatóság munkatársait, így a tényleges helyszíni ellenőrzések lefolytatását komoly kutatómunka előzte meg. Sok mezőgazdasági telep rendszerint zárható kapurendszerrel volt ellátva, ahová a bejutás sem volt egyszerű. Másrészt olyan eldugott helyeken találtak mezőgazdasági munkásokat, amelynek a megközelítése is nehézségekbe ütközött.
A helyszíni ellenőrzéseket nehezítette, hogy igen sok időt vett igénybe a munkáltatók beazonosítása. A mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vidéki emberek ahhoz vannak szokva, hogy a hatóság nem különösebben látogatja őket, ennél fogva gyakran sem iratokkal nem rendelkeztek, sem alapvető információval nem tudtak szolgálni a munkáltatót illetően.

A fővárosban a területi sajátosságok miatt nem jellemző a mezőgazdaság, ennek ellenére a hatóság munkatársainak többnyire internetes keresés segítségével, illetve előzetes területbejárások alapján sikerült lokalizálni és azonosítani számos mezőgazdasági tevékenységnek helyt adó munkavégzési helyet, melyek gyakorlatilag mind ellenőrzésre is kerültek a célvizsgálat alatt. Az egyik külső kerületben egy viszonylag nagy területen nagyüzemi – nem háztáji – módon fóliasátras növénytermesztés folyt.

A célellenőrzés másik vizsgálati területe a feldolgozóipari nemzetgazdasági ágon belül az élelmiszergyártási és italgyártási ágazatokban működő munkáltatók voltak. A hatóság munkatársai ellenőrzést tartottak pálinkafőző üzemben, borászatban, gyümölcsfeldolgozóban, fűszerkeverő üzemben, sörfőzdében, húsfeldolgozó üzemben, vágóhídon, de történt ellenőrzés pékségekben és cukrászüzemekben is, a fővárosban pedig a célvizsgálat során gyakorlatilag minden budapesti kézműves

sörfőzdét ellenőriztek. A budapesti ellenőrzések ezen túlmenően kiterjedtek a Főváros illetékességi területén működő szikvízüzemekre és borgyártó üzemekre is.

A munkaügyi ellenőrzések és eljárások egy része még folyamatban van, így a megállapítások a jelentés elkészítésekor ismert tényeken, adatokon alapulnak.

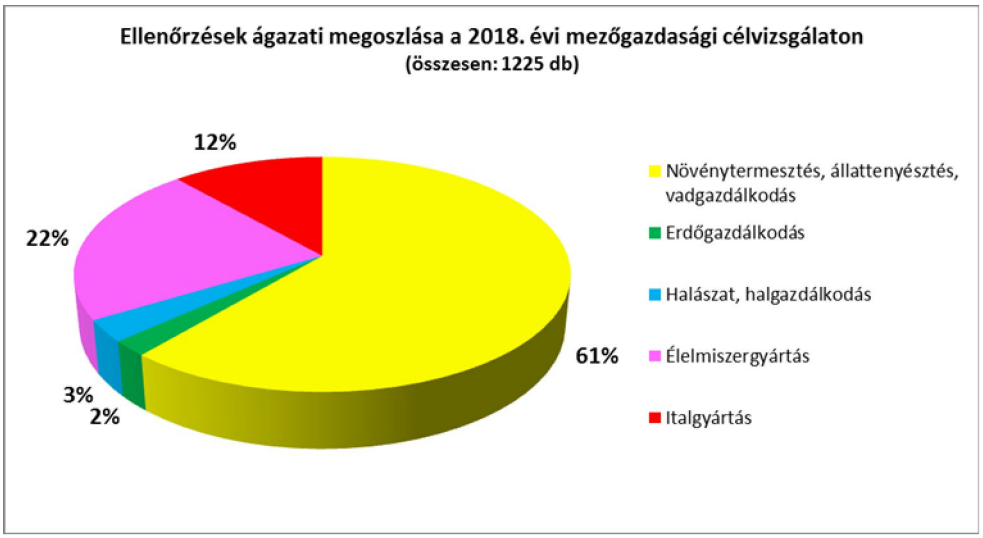

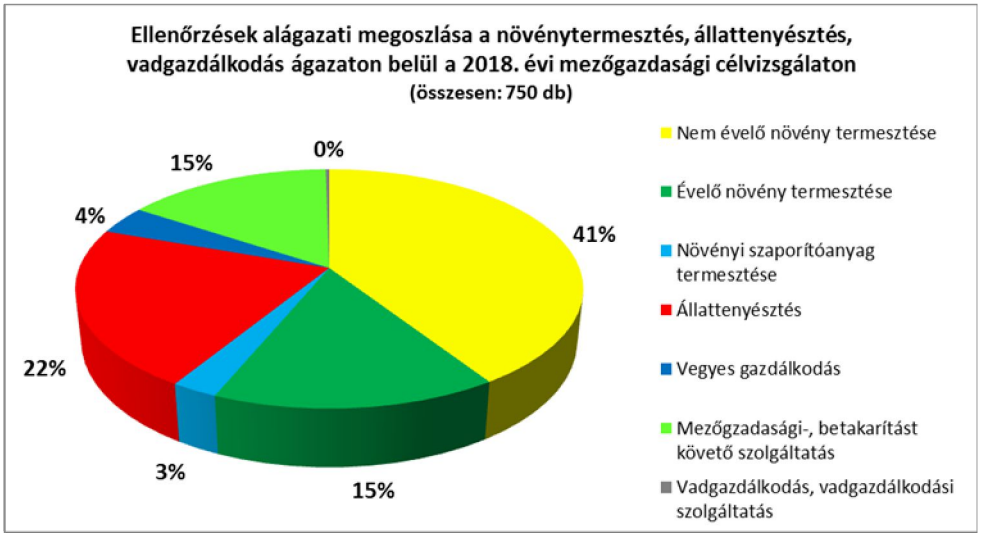

1. Ellenőrzési adatok

A célellenőrzés **1 225** vállalkozás foglalkoztatási gyakorlatát vizsgálta, összesen **5 072** munkavállalót érintően. Az ellenőrzések **a munkáltatók 72 %-ánál** tártak fel a vizsgálatba vont **munkavállalók 61%-ának sérelmére elkövetett** valamilyen **munkaügyi jogsértést**, ez utóbbi adat magas ugyan, de az elmúlt évek célellenőrzéseit figyelembe véve a harmadik legalacsonyabb arányszám, így elmondható, hogy az átlagosnál kevesebb munkavállalót érintett a célvizsgálat tárgyát képező szektorokban munkaügyi szabálytalanság a célvizsgálat ideje alatt. Az azonban kimondható, hogy még mindig sokkal több a szabálytalanul, mint szabályosan foglalkoztató és a munkavállalók kevesebb, mint felét foglalkoztatják csak szabályosan.

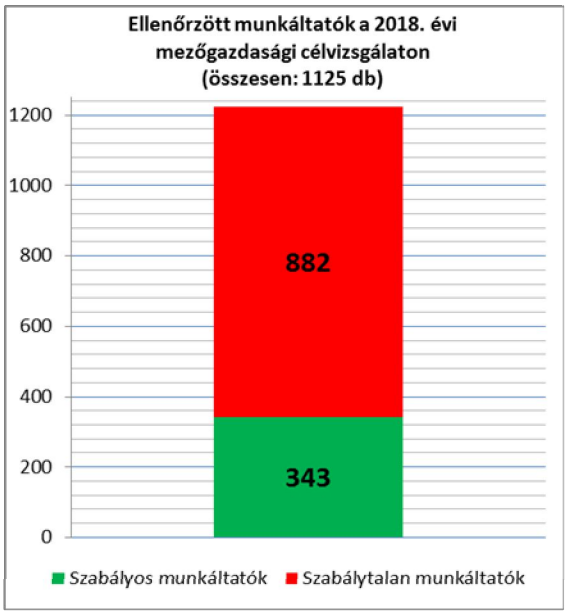

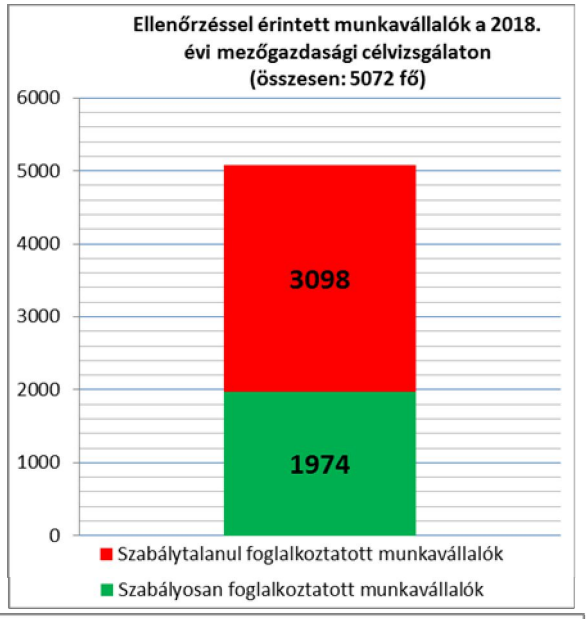

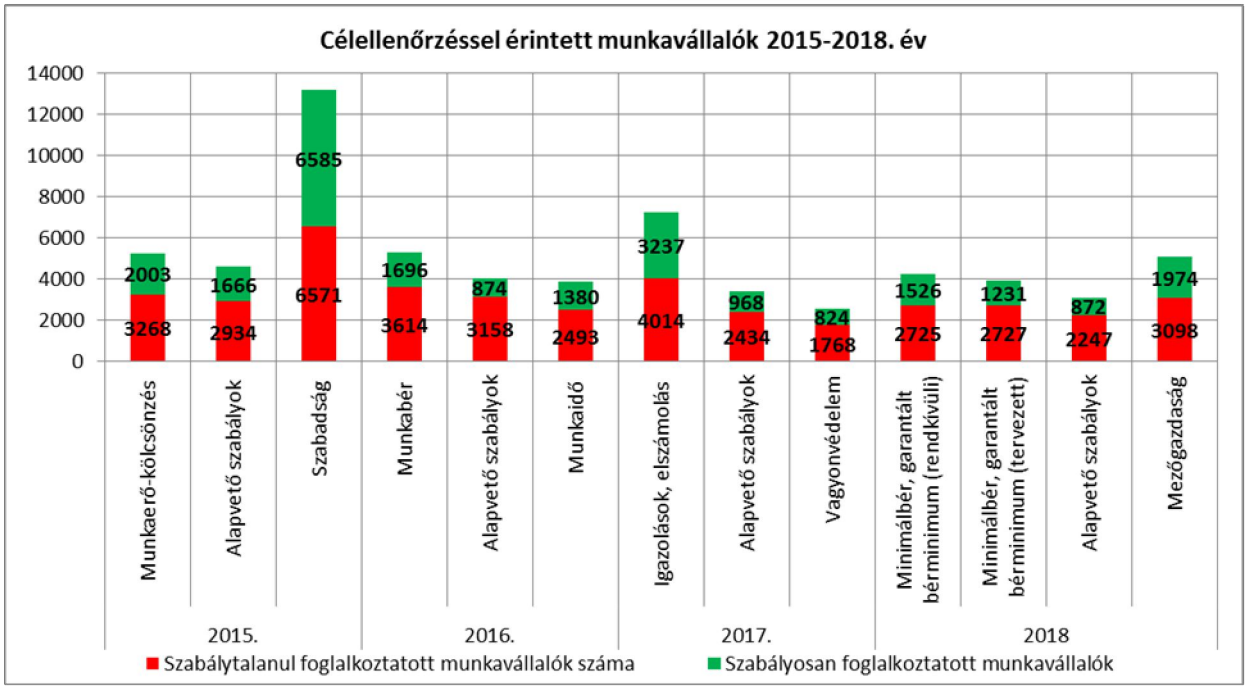

A szabálytalanságok egy része olyan súlyos volt, illetve ismételt szabályszegésnek minősült, hogy a jogsértések miatt a jelenlegi adatok alapján **198 db munkaügyi bírság** kiszabása várható, továbbá 207 esetben kell szabálytalanság megszüntetésére irányuló kötelezést, továbbá 512 kötelezés nélküli - szabálytalanságot megállapító - határozatot hozni. Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása is előfordult a célvizsgálat során, így emiatt 2 esetben központi költségvetésbe történő befizetésre kötelezés várható.

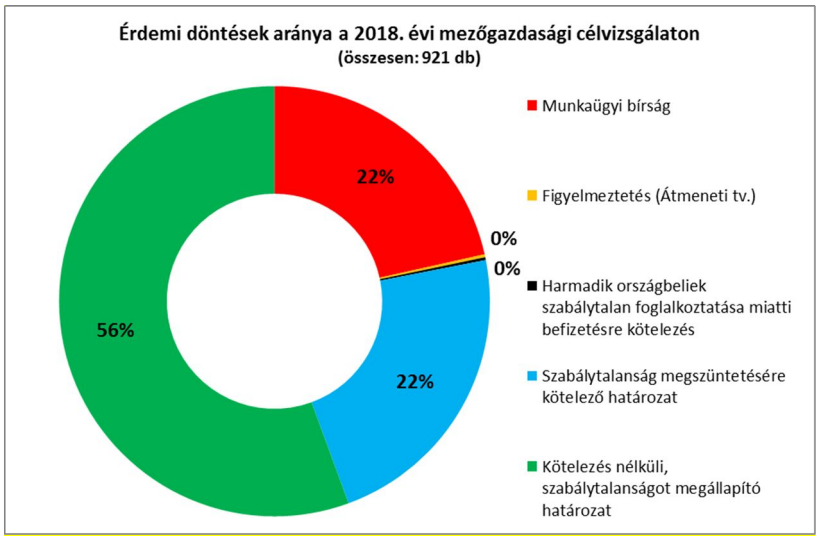

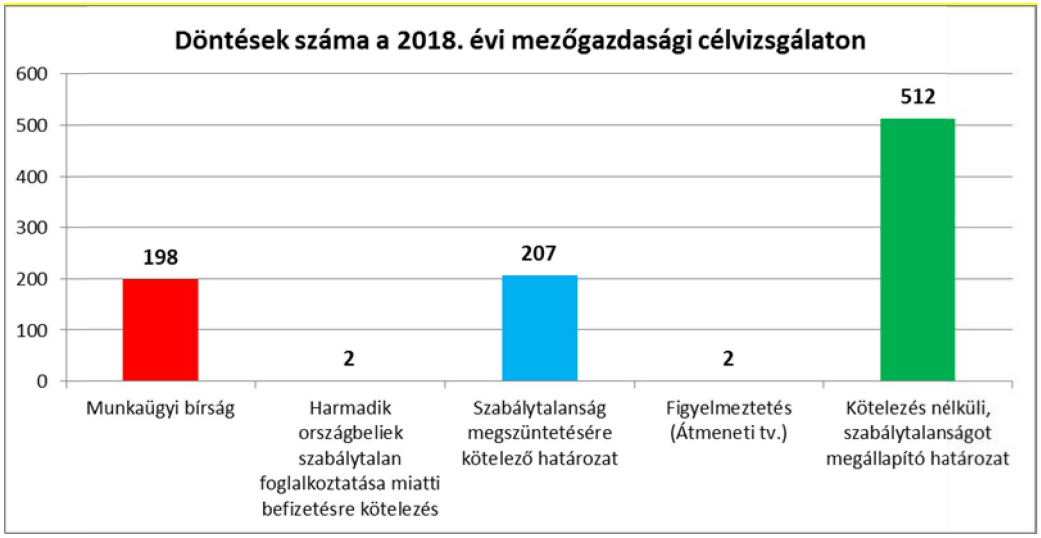

2. Általános ellenőrzési tapasztalatok a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban

A 2018. évi háromnegyedes tapasztalatokkal egybevág, hogy a célvizsgálat során ezen nemzetgazdasági ágban a vártnál kevesebb feketén foglalkoztatott munkavállalót találtak a hatóság munkatársai, annak ellenére, hogy ez a szektor a szakképzettséget nem igénylő nagy élőmunka-igénye, és szezonális jellege miatt - hagyományosan a feketefoglalkoztatásnak inkább kitett ágazat.

A munkavállalók bejelentésének elmulasztását főleg a mezőgazdasági őstermelők, egyéni vállalkozók követik el, a nagyobb cégeknél ez kevésbé jellemző.
A bejelentés nélküli foglalkoztatás az egy-két fős feltárás esetében jellemzően szándékos jogsértés formájában valósult meg. A mezőgazdasági ágazatokban a kisebb értékű gépeket alkalmi jelleggel vezető személyek biztosítotti jogviszonya sok esetben nem rendezett, foglalkoztatásuk nem ritkán alkalomszerű.
A nagy értékű, hitelből, illetve támogatás segítségével megvásárolt gépeket jellemzően a tulajdonosok vezetik, vagy azt olyan személyek részére engedik át, akik több éve a foglalkoztató alkalmazásában állnak és a rájuk bízott feladat nagyságával arányban munkabérük akár többszöröse is lehet a minimálbérnek. A feketefoglalkoztatás nagy létszámot érintő feltárása a kézi munkával végzett betakarításhoz köthető, a jogsértés oka lehet figyelmetlenség, vagy szándékos nemtörődömség.
Nógrád megyei tapasztalat, hogy a bejelentések túlnyomóan a rendes munkaviszony keretében foglalkoztatott munkavállalók esetében maradtak el, nem pedig az egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban foglalkoztatottaknál.
Volt olyan megye (Zala), ahol munkavállalók bejelentése azért nem történt meg, mert 1-1 alkalommal több munkavállalót kell bejelenteni, közülük 1-1 munkavállalót „elfelejtenek" bejelenteni, illetve másik oka a szabálytalanságnak, hogy sok az azonos nevű munkavállaló (gyakran családtagok dolgoznak együtt).
Többször tapasztalták a hatóság munkatársai, hogy egyszerűsített foglalkoztatás során a szabályosan foglalkoztató munkáltatók a munkavállalókat több napra előre nem jelentik be, csak az adott munkavégzés napjára teszik meg az illetékes adóhatóság felé ezen kötelezettségüket, mert nem biztos, hogy a következő nap reggel megjelenik munkavégzésre a foglalkoztatott.
Vas megyében is viszonylag kevés feketefoglalkoztatással találkoztak a hatóság munkatársai, mivel a megyében rendkívül alacsony a munkanélküli ráta, nincsenek rákényszerítve a munkavállalók arra, hogy feketén adják el a munkaerejüket és a mezőgazdasági ágazatban dolgozó, többnyire erőgépeket is vezető munkavállalók szinte mindannyian rendes bejelentéssel és munkaszerződéssel dolgoznak.
Pest megyében az ellenőrzés alá vont foglalkoztatók nagy része (leginkább őstermelők és egyéni vállalkozók) a megállapított szabálytalanságok egyik okaként az elmúlt években jelentkező munkaerőhiányt jelölte meg, és jellemző indok volt még, hogy az emiatt foglalkoztatott külföldi munkavállalók nem szívesen adják meg a bejelentésükhöz szükséges személyes adataikat, ám az elvégzendő munka jellege miatt (pl.: zöldség- gyümölcsszedés) a foglalkoztatók bevállalják a bejelentés nélküli foglalkoztatást.

A munkáltatók, munkavállalók a legkülönfélébb indokokat találták ki, hogy fekete munkavégzés miatt elkerüljék a felelősségre vonást. Nem életszerű szituációkban hivatkoztak szívességi munkavégzésre.

Mivel a mezőgazdaságban többségében egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazzák a munkavállalókat, így a legtöbb munkáltató sokszor csak a munkavállalók megfelelő időben történő bejelentésével foglalkozik, a többi - főleg adminisztratív - munkaügyi szabállyal kevésbé. Különösen igaz ez a munkaidő-nyilvántartás jogszabályban meghatározottak szerint történő vezetésére, illetve a munkaidő-beosztással kapcsolatos előírások megtartására.

A munkáltatók részéről több esetben is visszatérő hivatkozás volt, hogy a „mezőgazdaság speciális ágazat", és „minek egyáltalán a nyilvántartást vezetni", illetve kérdéses volt számukra, hogy „mi az a munkaidő-nyilvántartás?". Közel azonos számban fordult elő, hogy vagy nem vezettek nyilvántartást a munkáltatók, vagy nem volt naprakész a jelenléti ív.
Az egyszerűsített foglalkoztatás keretében az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóság felé történt bejelentéssel foglalkoztatott munkavállalók többségével - annak ellenére, hogy a jogszabály nem teszi kötelezővé - egyszerűsített munkaszerződést is kötöttek. A munkáltatók képviselői elmondták, hogy azért kötnek egyszerűsített munkaszerződést, mert élnek a jogszabályban biztosított lehetőséggel, így mentesülnek a munkaidő-nyilvántartás vezetésével és a munkabér elszámolásáról kiadott írásbeli tájékoztató kiadásával kapcsolatos adminisztrációtól.

A kevesebb munkavállalót foglalkoztató munkáltatók az idényjelleggel összefüggő - bizonyítottan vagy vélelmezhetően fennálló - egyenlőtlen munkaidő-beosztás szabályait jellemzően figyelmen kívül hagyják. A munkaidő-nyilvántartásokban a munkavállalók munkaidejét az általános munkarend szerint tartják nyilván még azokban az esetekben is, amikor a tevékenységük köztudottan átmenetileg nagyobb erőfeszítést és hétvégi munkavégzést is igényel.
Már nem igazán jellemző, hogy az alkalmazott munkaidőkeret kezdő és befejező időpontját nem közlik írásban a munkavállalókkal. Gyakori viszont, hogy a munkáltató az egyenlőtlen munkaidő-beosztásban foglalkoztatott munkavállaló munkaidejét osztja csupán be, a pihenő- és szabadidő beosztása nem történik meg. A munkáltatók az egyenlőtlen munkaidő-beosztás alkalmazására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket nem ismerik, hiszen egyre gyakrabban munkaidőkeret vagy elszámolási időszak nélkül foglalkoztatják a munkavállalókat egyenlőtlen munkaidő-

beosztásban. A legjellemzőbb a munkaidő-beosztás írásban történő közlésének elmaradása, vagy annak nem az előírt határidőben való közlése.

3. Tipikus jogsértések

A célellenőrzés során az ágazatban az intézkedések 19 %-a (229 db) esett a **feketefoglalkoztatásra**, mely a szabálytalansággal érintett munkavállalói létszám 14%-át (535 fő) tette ki. Az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva a feketefoglalkoztatás aránya 10,55 % volt. A mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban az ellenőrzéssel érintett munkavállalók 11,62 %-át foglalkoztatták feketén, mely a 2018. év háromnegyed éves adatokhoz csak közelít (12,99 %) és alátámasztja azt a pozitív tapasztalatot, hogy idén a 2017. évhez képest alacsonyabb ebben a szektorban a szabálytalanság előfordulása.
Az élelmiszer és italgyártás ágazataiban a 2018. háromnegyedévében tapasztaltakkal (9,5 %) összevetve szintén pozitív a tapasztalat, mivel itt is elmarad a feketefoglalkoztatás aránya az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva, összesen 8, 14 % volt.

	Növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás	Erdőgazdálkodás	Halászat, halgazdálkodás	Élelmiszergyártás	Italgyártás	ÖSSZESEN
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	3288	83	140	1176	385	5072
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	394	9	5	93	34	535
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	11,98%	10,84%	3,57%	7,91%	8,83%	10,55%
	11,62%			8,14%		

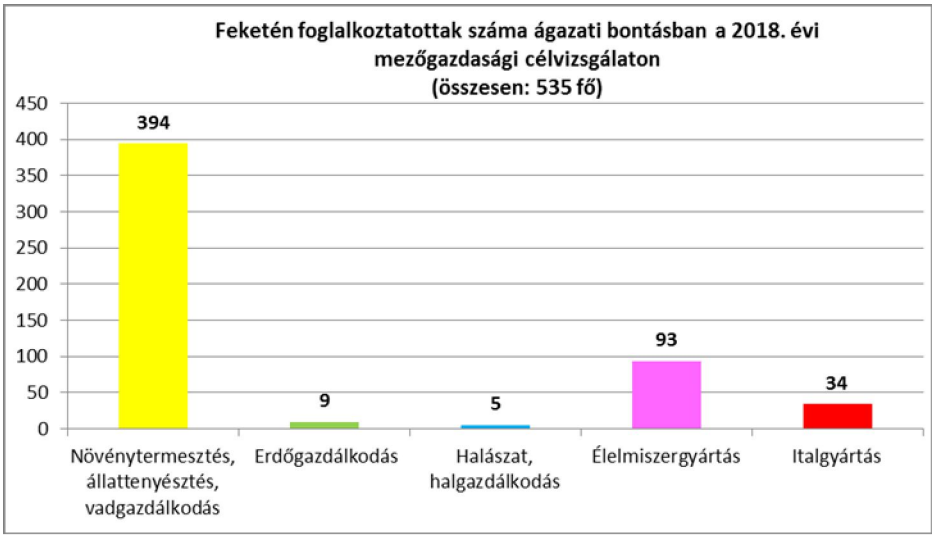

A növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás ágazatát megvizsgálva megállapítható, hogy az élőmunkát jobban igénylő, időjárási körülményeknek jobban kitett, időszakos, nagyobb munkavállalói létszámot igénylő földeken,

gyümölcsösökben és azt követően a munkáltató telephelyén végzett munkák során nagyobb a feketefoglalkoztatás megjelenése.

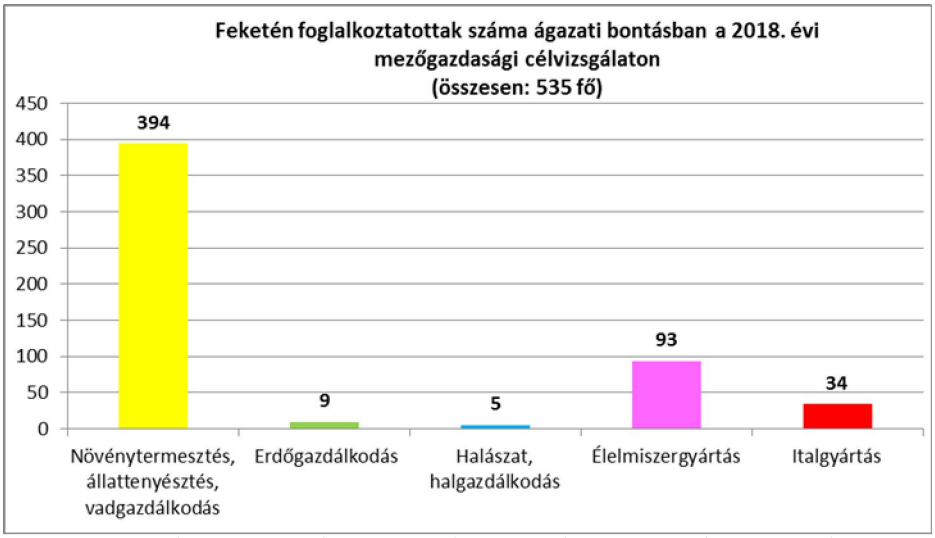

	Nem évelő növény termesztése	Évelő növény termesztése	Növényi szaporítóanyag termesztése	Állattenyésztés	Vegyes gazdálkodás	Mezőgazdasági-, betakarítást követő szolgáltatás	Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	1256	562	58	902	122	384	4
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	86	131	6	42	3	126	0
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	6,85%	23,31%	10,34%	4,66%	2,46%	32,81%	0,00%

A célvizsgálat során, ami a feketefoglalkoztatás megjelenési formáját illeti a munkaviszony létesítésének, illetve az egyszerűsített foglalkoztatási jogviszony bejelentésének elmulasztása miatt kellett a leggyakrabban intézkednie a munkaügyi hatóságnak. Ezek a szabálytalanságok tették ki a „fekete" szabálytalanságok közül az intézkedések 85 %-át és még nagyobb arányban érintették a munkavállalókat (88 %).
Részmunkaidős bejelentés teljes munkaidős foglalkoztatás mellett mindössze egy munkavállalót érintően került megállapításra, míg színlelt szerződéssel történő foglalkoztatást nem tártak fel a hatóság munkatársai.
Harmadik országbeli állampolgárok szabálytalan foglalkoztatása is előfordult, Nógrád megyében egy tejhasznú szarvasmarha tenyészetéssel foglalkozó telepen három munkavállaló esetén, míg Pest megyében egy élelmiszergyártással foglalkozó munkáltatónál egy főt érintően. Ezek a szabálytalanságok a munkavállalási engedély teljes hiányával, vagy más munkáltatóhoz szóló, vagy lejárt engedéllyel valósultak meg.
Bács-Kiskun megyében további 21 munkavállalót érintett munkaszerződés nélküli foglalkoztatás iskolaszövetkezeti munkaviszonyban.

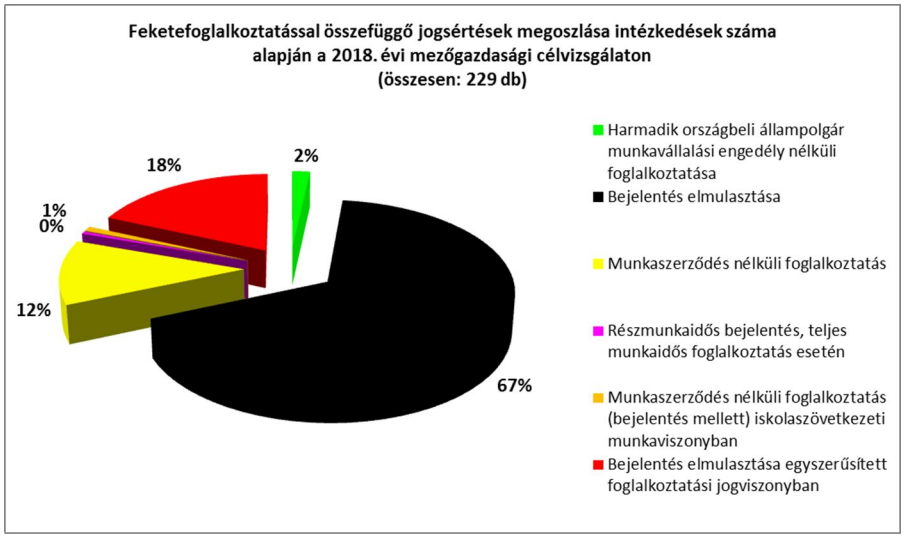

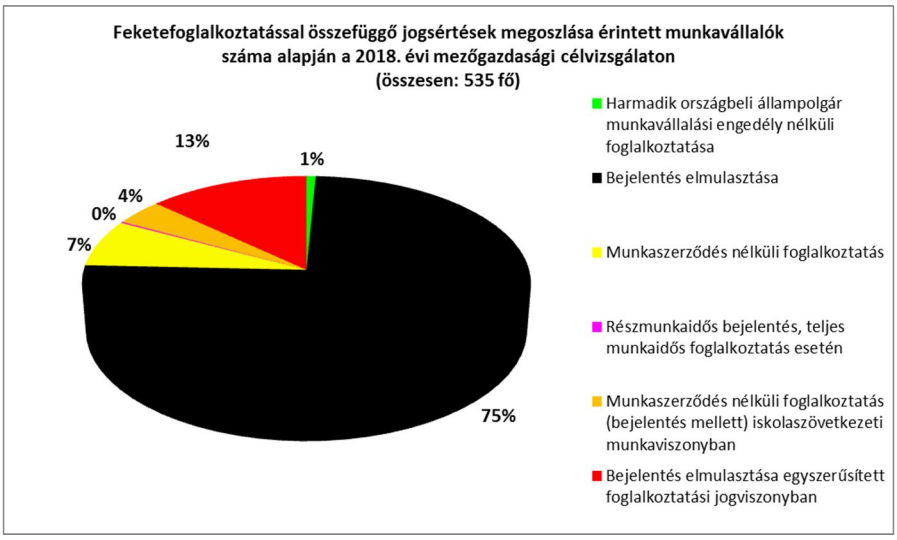

A jogsértések közül az intézkedések 48%-a (568 db) a munkáltatók **munkaidő-nyilvántartási** kötelezettségének megszegésével kapcsolatos szabálytalanságok miatt történt. A szabálytalansággal érintett munkavállalók 45%-ával kapcsolatban volt megállapítható a munkaidő-nyilvántartás valamilyen hiányossága (678 fő), így elmondható, hogy ez a szabálytalanság fordult elő leggyakrabban és érintette a legnagyobb munkavállalói létszámot. A hiányos, hamis munkaidő-nyilvántartás és a munkaidő-nyilvántartás nem vezetése közel azonos számban fordult elő mind a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban, mind az élelmiszergyártás és italgyártás ágazataiban, így nincs „tipikus” elkövetési forma, mint az építőipar területén, ahol a munkaidő-nyilvántartás teljes hiánya a legjellemzőbb.
Megjegyzendő, hogy a munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos szabálytalanságok az elmúlt években minden szektorban kimagaslóak voltak, de jelen célvizsgálat során ez a szabálytalanság kiugróan magas számokat hozott, melynek okai már előzőleg kifejtésre kerültek.

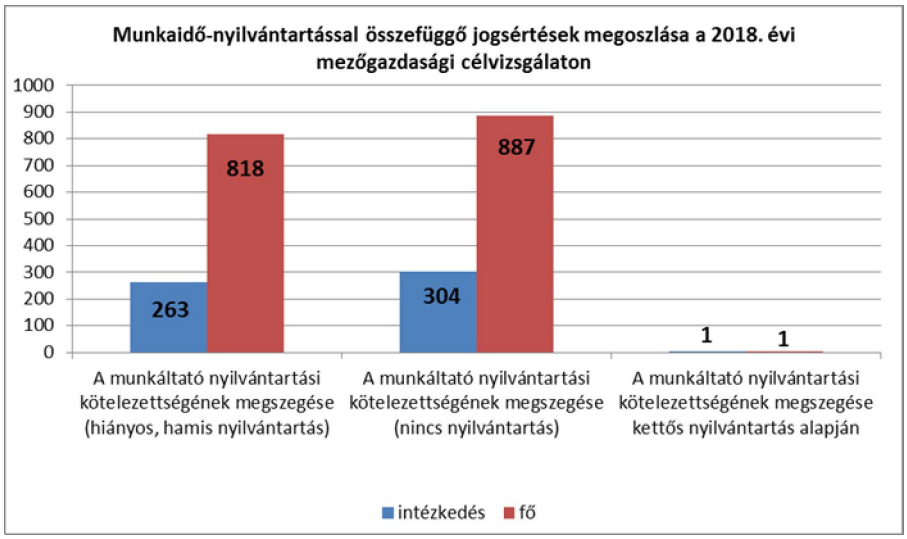

A célvizsgálat során **munkaidővel** kapcsolatos szabálytalanságok az intézkedések 20 %-át (235 db) tették ki, illetve a munkaidő-nyilvántartás után a második legmagasabb munkavállalói létszámot érintették (914 fő, 24 %).

Ezen belül is kiemelkedik a már korábban taglalt munkaidő-beosztás hiánya, mely a munkaidővel kapcsolatos szabálytalanságok háromnegyedét tette ki, mind az intézkedések száma, mind az érintett munkavállalói létszám alapján. Nagyobb munkavállalói létszámot érintett még a munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása. A célvizsgálat során azonban sem a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban, sem az élelmiszergyártás és italgyártás ágazatokban nem volt jellemző, hogy a munkavállalók munkaideje meghaladta a napi maximális munkaidőt.

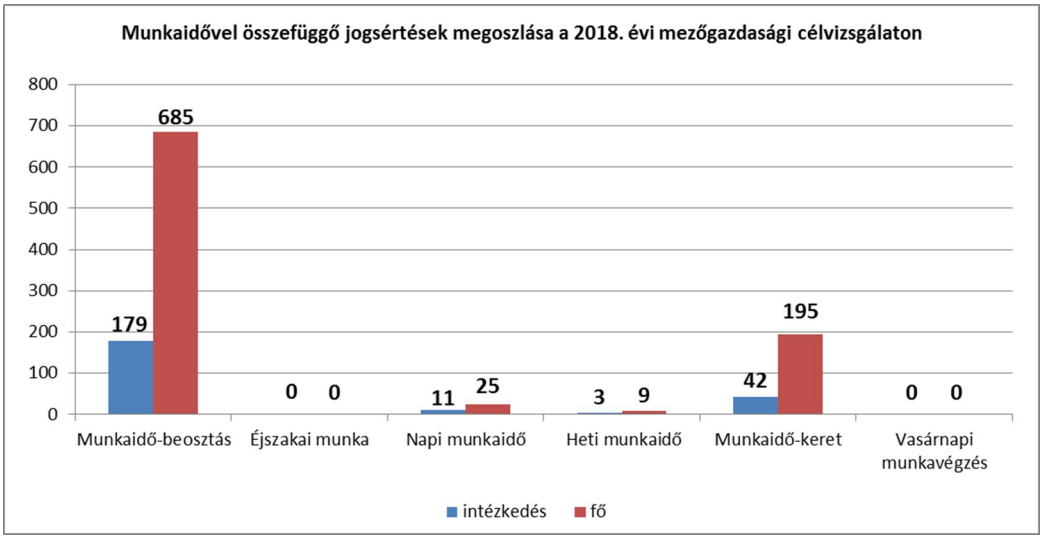

Munkabérrel összefüggő jogszabálysértések miatt történt az intézkedések 4 %-a (53 db), mely 173 munkavállalót (a valamilyen jogsértéssel érintett munkavállalók 5 %-a) érintett. Ez a szám a célvizsgálat során tehát az országos átlaghoz képest is alacsonyabb volt.

A leggyakrabban pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése miatt kellett intézkedni és ez érintette a legmagasabb munkavállalói létszámot, de nem mondható tömegesnek a szabálytalanság előfordulása.
Az italgyártás területén elvétve lehetett munkabérrel kapcsolatos szabálytalansággal találkozni, az élelmiszergyártási ágazatban azonban a célvizsgálat idején Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egy egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, tartósítással foglalkozó munkáltató 49 munkavállalónak nem fizetett műszakpótlékot.

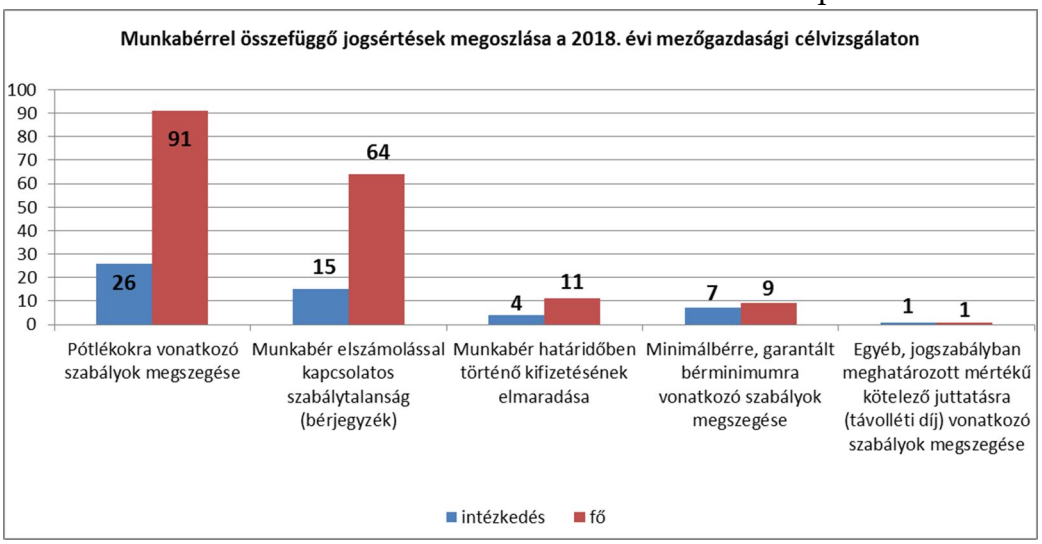

Összességében a célvizsgálat ideje alatt, az ágazatokban pozitív tapasztalatok voltak a munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságok tekintetében. Az ellenőrzött munkáltatók törekedtek a foglalkoztatásukban álló munkavállalóknak a kifizetett munkabér elszámolásáról a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig írásbeli tájékoztatást adni (bérlap, vagy bérjegyzék, vagy bérlista elnevezéssel). A tájékoztatások általában megfeleltek a jogszabályi előírásnak, vagyis olyanok voltak, hogy a munkavállalók az elszámolás helyességét, a levonások jogcímét és összegét ellenőrizni tudták.
Győr-Moson-Sopron megyében a mezőgazdasági ágazatban, főleg a szövetkezetek esetében a munkáltatók részéről az írásbeli tájékoztatások az adó- és járulék levonások, és a bérpótlékok összegének feltüntetése, papír alapon, kézzel kerültek kitöltésre, illetve beírásra, de megfelelőek voltak.
Pozitív tapasztalat továbbá, hogy a munkabérek legtöbbször meghaladták a kötelező legkisebb munkabér, illetve a szakképzettséggel rendelkező munkavállalókat érintően a garantált bérminimum összegét.

Az „egyéb" jogsértések közül a **szabadságra** vonatkozó szabályok be nem tartása érintett magasabb munkavállalói létszámot, ez annak is köszönhető, hogy Komárom-Esztergom megyében 90 munkavállalónak egy lótenyésztéssel foglalkozó munkáltató nem adta ki a szabadságot az esedékességének évében maradéktalanul.
A célvizsgálat során egyedül Bács-Kiskun megyében fordult elő 2 fiatalkorú munkavállaló szabálytalan foglalkoztatása.

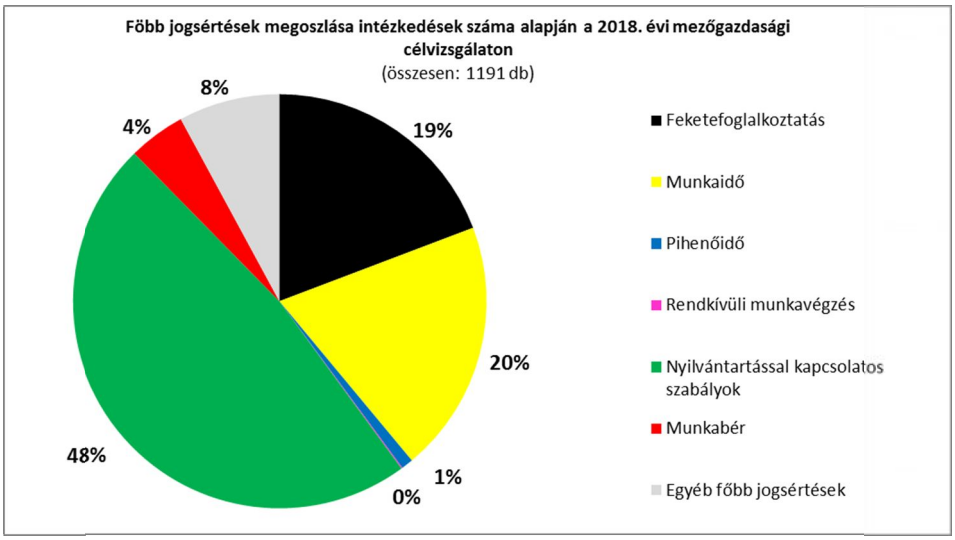

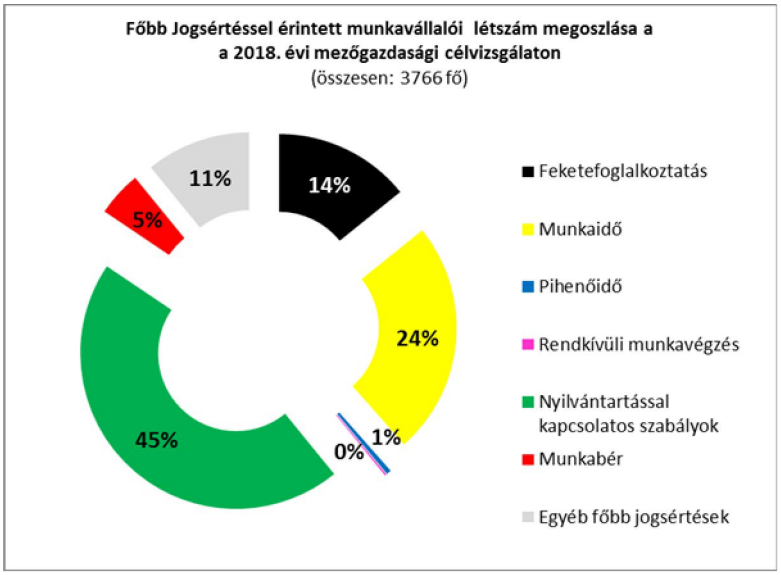

4. Összegzés

Összességében a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban, valamint a feldolgozóiparon belül az élelmiszergyártási és italgyártási ágazatok területén működő munkáltatók foglalkoztatási gyakorlatának célvizsgálata **vegyes** tapasztalatokkal zárult.

- Az ellenőrzések **a munkáltatók 72 %-ánál** tártak fel a vizsgálatba vont **munkavállalók 61%-ának sérelmére elkövetett** valamilyen **munkaügyi jogsértést**, ez utóbbi adat magas, az elmúlt évek célellenőrzéseit figyelembe véve a harmadik legalacsonyabb arányszám.
- A mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban az ellenőrzéssel érintett munkavállalók 11,62 %-át foglalkoztatták feketén, mely a 2018. év háromnegyed éves adatokhoz csak közelít (12,99 %) és alátámasztja azt

a tapasztalatot, hogy idén a **2017. évhez képest alacsonyabb a feketefoglalkoztatás megjelenése**.

- A nagy értékű gépeket jellemzően a tulajdonosok vezetik, vagy a több éve a foglalkoztatott munkavállaló. A feketefoglalkoztatás nagy létszámot érintő feltárása a kézi munkával végzett betakarításhoz köthető, a jogsértés oka lehet figyelmetlenség, vagy szándékos nemtörődömség.
- **Munkabérrel** összefüggő jogszabálysértések száma a célvizsgálat során az országos **átlaghoz képest is alacsonyabb** volt.
- A **munkaidő-nyilvántartás** jogszabályban meghatározottak szerint történő vezetésének, illetve a **munkaidő-beosztással** kapcsolatos előírások megtartásának figyelmen kívül hagyása **nagyon magas** számban jelent meg a mezőgazdasági területen. A **munkaidő-nyilvántartással és munkaidő-beosztással** kapcsolatos szabálytalanságok száma továbbra is **jelentős**, melyek **elfedik** az esetleges egyéb szabálytalanságokat is.
- A mezőgazdaságban működő munkáltatókat nehezebb felkutatni, megtalálni, az ellenőrzések több erőforrást igényelnek.
- Az **élelmiszergyártás** és **italgyártás** ágazataiban a feketefoglalkoztatás az idei év ellenőrzési tapasztalataihoz képest szintén alacsonyabb volt a célvizsgálat ideje alatt.

A mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ágban működő munkáltatók az egyik legspeciálisabb terület a munkaügyi ellenőrzés szempontjából. Több éves tapasztalat, hogy a munkaügyi ellenőrzések ebben az ágazatban nehézségekbe ütköznek, ezért a súlyos jogsértések aránya évről-évre változik, ingadozó. Jelen célvizsgálat pozitívabb tapasztalatai, így bár örömteliek, a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati nemzetgazdasági ág folyamatos ellenőrzésre szorul.

Melléklet

Példatár

1. Bács-Kiskun megyében az eljáró szakügyintézők 2018. szeptember végén a célvizsgálat keretében ellenőrzést tartottak egy paprika földön. A helyszínen 17 alkalmi munkavállaló végzett paprikaszedési munkát. A munkáltató egyik alkalmazottja a helyszínen a munkaidő nyilvántartásokat bemutatta a 17 munkavállaló tekintetében. A munkavállalók előadták, hogy az ellenőrzés napján 7-8 órakor kezdték meg a munkát alkalmi munkavállalóként, paprikaszedést végeztek, munkabérük 700 Ft/óra volt. A helyszínen megállapítást nyert, hogy a munkáltató a 17 alkalmi munkavállaló bejelentését nem tette meg a munka megkezdése előtt sem munkaviszony, sem egyszerűsített foglalkoztatás keretében sem. A munkáltató az ellenőrzést követően jelentett be 7 főt egyszerűsített foglalkoztatás keretében. A munkáltató elmondása szerint informatikai problémák miatt nem tudta a könyvelő bejelenteni a munkavállalókat.
2. Baranya megyében a célvizsgálat első napjaiban végzett szüretelési munkálatok során munkaügyi ellenőrzésre került sor egy egyéni vállalkozó munkáltatót érintően, ahol 6 munkavállalót az ellenőrzés napján szóbeli megállapodás alapján, jogviszonyuk adóhatósági bejelentése nélkül foglalkoztattak. A munkáltató a munkavállalókat mezőgazdasági segédmunkás (szüreti munkás) munkakörben, 4.500 Ft/nap munkabér ellenében foglalkoztatta. A munkavégzéshez szükséges anyagokat a munkáltató biztosította, a metszőollót a munkavállalók hozták magukkal. A munkavállalók felett utasítási, ellenőrzési jogkört az egyéni vállalkozó távollétében az egyéni vállalkozó édesapja gyakorolt.
3. Szintén Baranya megyében egy szarvasmarha telep munkaterületén 2018. októberén munkaügyi ellenőrzés történt. A munkáltató a munkaterületen 4 segédmunkás munkakörű munkavállalót foglalkoztatott. A tanúvallomások, valamint a bemutatott munkaügyi dokumentumok alapján megállapítható volt, hogy a munkáltató nem vezetett munkaidő-nyilvántartást, a beosztást szóban közölte. Megállapítható volt még, hogy a munkáltató nem fizetett éjszakai pótlékot az este tíz és éjfél közötti időszakra vonatkozóan az éjjeliőr munkakörű munkavállalónak.
4. Békés megyében a munkaügyi hatóság állami tisztviselői 2018. októberben helyszíni ellenőrzést tartottak egy őstermelő fóliakertészetében, melynek során 2 munkavállalót találtak munkavégzés közben, akiket alkalmi munkásként foglalkoztatott az őstermelő. Az ellenőrzés során megállapításra került, hogy az

alkalmi munkavégzésük nem került bejelentésre. A munkáltató elmondása szerint feledékenységből maradt el a bejelentés. A munkáltató az ellenőrzést követően bejelentési kötelezettségét visszamenőlegesen teljesítette.

5. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2018. októberben munkaügyi ellenőrzésre került sor egy sütőüzem és pékáru üzlet területén. Az ellenőrzés során 2 fő munkaviszony keretében és 2 fő egyszerűsített foglalkoztatás keretében végzett munkát. A helyszínen bemutatásra kerültek a munkavállalók egyéni munkaidő-nyilvántartó lapjai. Megállapítást nyert, hogy 1 pék munkakörben, egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott munkavállaló egy munkanapja a munkaügyi ellenőrzés megkezdését illetve a munkavégzés megkezdését követően került bejelentésre késedelmesen.
6. Budapesten 2018. szeptember végén egy cukrászüzemben és hozzá kapcsolódó cukrászdában munkaügyi ellenőrzésre került sor. A munkáltató 7 munkavállalót foglalkoztatott, közülük 1 munkavállalót egyszerűsített foglalkoztatás keretében, mindegyiküket bejelentéssel. A munkáltató 1 munkavállalót érintően egyáltalán nem vezetett munkaidő-nyilvántartást, 5 munkavállalónak nem volt naprakész a munkaidő-nyilvántartása, továbbá egy munkavállaló esetében nem megfelelő adattartalmú volt a munkaidő-nyilvántartás. 8 fő esetében szabálytalan a munkaidő-beosztás, 4 fő esetében elmaradt a munkaszüneti napi bérpótlék megfizetése, valamint 4 fő a 2017. évben nem mentesült egybefüggő 14 napra a munkavégzés alól a szabadságok kiadása során.
7. 2018. szeptemberben Budapesten egy mezőgazdasági területen ellenőrzés alá vont egyik munkáltató 5 munkavállalója végzett munkát. Az adóhatósági lekérdezés alapján 2 munkavállaló bejelentése nem történt meg. A munkavállalók elmondták, hogy az ellenőrzés napján kezdtek el dolgozni betanított kertész munkakörben, munkaszerződést még nem kötöttek a munkáltatóval. A helyszínen munkaidő-nyilvántartást bemutatni nem tudtak, arra való hivatkozással, hogy ilyen nyilvántartást már közel 4 hónapja nem vezetnek, mivel a munkavállalók általános munkarendnek megfelelően H-P-ig 8-16 óráig dolgoznak. A bemutatott 2018. szeptember havi bérelszámolások alapján a munkaszerződéssel és bejelentéssel foglalkoztatott többi munkavállaló számára a munkakörüknek megfelelően (kertész, betanított kertész) kifizetésre került a mindenkori minimálbér illetve a garantált bérminimum összege. A munkáltató az ellenőrzést követően a szabálytalanul foglalkoztatott munkavállalókkal a munkaszerződést írásba foglalta és visszamenőlegesen eleget tett bejelentési kötelezettségének.
8. Csongrád megyében 2018. októberben helyszíni ellenőrzés került megtartásra egy kertészetben, ahol 5 munkavállaló végzett munkát mezőgazdasági

segédmunkás munkakörben. Az ellenőrzés alá vont munkaterület egy Kft. tulajdona, ahol egy egyéni vállalkozó volt a Kft. alvállalkozója, aki 5 munkavállalót foglalkoztatott bejelentés nélkül.

9. Fejér megyében egy húsboltban folytattak le a hatóság munkatársai munkaügyi ellenőrzést 2018. szeptemberben. A munkaterületen 1 munkavállalót találtak munkavégzés közben. A munkavállaló munkaideje keddtől-szombatig 06.00 órától 14.00 óráig tartott. A munkáltató a munkavállaló munkaidejéről munkaidő-nyilvántartást vezetett, azonban azon az ellenőrzés napján a munkaidő kezdő időpontja nem került feltüntetésre. A nyilvántartásból megállapítást nyert, hogy a munkavállaló heti 5 napon napi 8 órában végzett munkát a munkaviszonya kezdetétől, azonban a bejelentése csak heti 20 óra részmunkaidőre történt meg.
10. Győr-Moson-Sopron megyében, 2018. szeptemberben egy Mezőgazdasági Zrt. szarvasmarhatelepén megkezdett helyszíni munkaügyi ellenőrzés alapján megállapítást nyert, hogy a munkáltató foglalkoztatásában a fent nevezett munkavégzési helyen 11 - állatgondozó munkakörű - munkavállalót írásba foglalt munkaszerződéssel foglalkoztatott. Ebből 5 harmadik országbeli munkavállaló, akik a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal által kiadott munkavállalásra jogosító tartózkodási engedéllyel végeztek munkát, 2 szintén harmadik országbeli munkavállaló akik a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal által kiadott munkavállalásra jogosító tartózkodási engedéllyel, de a Nemzeti Adó-és Vámhivatal területileg illetékes szerve felé történő bejelentés nélkül foglalkoztatott. A munkáltató képviselője a fent nevezett munkaügyi szabálytalanságokkal kapcsolatban arra hivatkozott, hogy nem állt szándékában szabálytalanul foglalkoztatni a munkavállalókat, de a Nemzeti Adó-és Vámhivatal a TAJ számok hiánya miatt nem fogadta el a munkavállalók bejelentését.
11. 2018. szeptemberben, Hajdú-Bihar megyében egy termőföld munkavégzési helyen egy Kft. munkáltatónál az eljáró állami tisztviselők munkaügyi ellenőrzést folytattak le. A munkáltató alkalmazásában az ellenőrzés időpontjában 10 munkavállaló végzett hagymaszedési munkát, foglalkoztatásukra szezonálisan, a felek szándéka szerint az egyszerűsített foglalkoztatás szabályai alapján került sor. Az eljáró munkaügyi szakügyintézők az ellenőrzés, és az azt követő iratvizsgálat során megállapították, hogy a munkáltató 9 fő ellenőrzés alá vont munkavállaló esetében a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felé fennálló bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, továbbá a munkavállalókat írásos munkaszerződés nélkül foglalkoztatta. A megállapított szabálytalanság egy

napra vonatkozik, oka a figyelmetlenségre, illetve a nemtörődömségre vezethető vissza.

12. 2018. októberben egy Heves megyei italgyártással foglalkozó cégnél helyszíni ellenőrzésre került sor, melynek során 7 munkavállalót találtak munkavégzés közben. Megállapítást nyert, hogy a Kft. 5 munkavállalóját 2018. augusztus 1. napjától, 1 munkavállalót 2018. augusztus 8. napjától, további 1 munkavállalót 2018. augusztus 18. napjától foglalkoztatta írásba foglalt egyszerűsített munkaszerződéssel, mezőgazdasági idénymunka jelleggel, betanított munkás munkakörben (feladatuk gyümölcslé gyártása volt). A munkáltató a munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyait 2018. szeptember 30. napjáig jelentette be egybefüggően 42-61 napra, 2018. október 1. napjától csak 2 munkavállaló jogviszonyát rendezte. 5 munkavállalót 2018. október 1. és 2. napjain már jogviszonyaik bejelentése nélkül foglalkoztatott tovább.
13. Jász-Nagykun-Szolnok megyében, 2018. októberben egy dohányfermentálóban helyszíni munkavédelmi ellenőrzést tartottak a hatóság munkavédelmi szakügyintézői. Jelzésük alapján a helyszínre érkezett munkaügyi szakügyintézők helyszíni munkaügyi ellenőrzést kezdtek a munkáltató által alkalmazott munkavállalók foglalkoztatására vonatkozóan. A helyszínen munkát végző munkavállalók tanúvallomásai alapján megállapítást nyert, hogy 2018. év október hónapban az ellenőrzés napjáig 50 válogató, illetve kocsányozó munkakörben foglalkoztatott munkavállaló dolgozott a dohányfermentálóban. A munkáltató 43 fővel a munkába lépést és a munkaügyi ellenőrzés megkezdését megelőzően nem foglalt írásba munkaszerződést, és a munkaviszonyukat nem jelentette be a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felé 2018. év október 01. és október 09. között.
14. Eljáró kormánytisztviselők által munkaügyi ellenőrzés lefolytatására került sor Komárom-Esztergom megyében, 2018. októberben egy élelmiszergyártással foglalkozó Kft. vonatkozásában. A munkavállalók munkaköre betanított édességgyártó volt, közülük 1 fő egyszerűsített foglalkoztatás keretében dolgozott, de az ellenőrzött időszakban a bejelentése 2 munkanapra nem történt meg, további 1 munkavállaló bejelentés mellet, de írásba foglalt munkaszerződés hiányában végezte munkáját. Munkaidő-nyilvántartást október hónapra 9 munkavállalót érintően a munkáltató bemutatni nem tudott.
15. Az eljáró szakügyintézők Nógrád megyében egy szeszesitalgyártással foglalkozó cégnél tartottak munkaügyi ellenőrzést a célvizsgálat kezdetekor. A helyszínen munkavégzés közben talált munkavállaló azt adta elő, hogy a Kft-nek tagja, azonban amikor ténylegesen munkát végez a Kft. részére, egyszerűsített foglalkoztatás keretében történik a foglalkoztatása. Az ellenőrzés napján is így történt, főzőmester munkakörben dolgozott, munkabére 1.000,-

Ft/óra összegű volt. Rajta kívül 2 fő végzett munkát a Kft. alkalmazásában a tárgyhónapban egyszerűsített foglalkoztatás keretében, a rájuk vonatkozó munkaidő-nyilvántartások az ellenőrzés során bemutatásra kerültek. A meghallgatott munkavállaló a helyszíni ellenőrzés napjára a munkaügyi ellenőrzés megkezdését követően lett bejelentve az adóhatóság felé egyszerűsített foglalkoztatás keretében, míg egy másik munkavállaló esetében a munkaidő-nyilvántartáson szereplő napok közül többre sem történt meg a bejelentés.

16. Szintén Nógrád megyében a munkaügyi szakügyintézők 2018. év október elején helyszíni munkaügyi ellenőrzést tartottak egy Kft. fióktelepén. Az ellenőrzés helyszínén 1 munkavállaló végzett munkát egyszerűsített foglalkoztatás keretében, mezőgazdasági gépkezelő munkakörben, napi 8 órás munkaidőben a munkáltatónál, de a munkavégzési napjai közül nem mindegyik került bejelentésre az adóhatóság felé, továbbá a helyszíni ellenőrzés napjára vonatkozó bejelentésre is késve került sor.
17. 2018. szeptember végén egy pest megyei almáskertben munkaügyi ellenőrzést folytattak le, ahol 8 munkavállalót találtak munkavégzés közben a fenti munkáltatónál, akik mezőgazdasági segédmunkásként dolgoztak, feladatuk almaszedés volt. A 8 munkavállaló „próbanapon" volt bejelentés és írásos munkaszerződés nélkül dolgoztak.
18. Somogy megye munkaügyi szakügyintézői 2018. szeptemberben egy Zrt. munkáltatónál munkaügyi ellenőrzést folytattak le egy mezőgazdasági telepen. A munkáltató alkalmazásában az ellenőrzött munkavégzési helyen az ellenőrzés megkezdésekor egy munkavállaló végzett munkát. A munkavállaló 2007. május 01. napjától írásba foglalt munkaszerződés alapján, mezőgazdasági gépkezelő munkakörben, 180.500.- forint összegű személyi alapbér ellenértékért végez munkát, melyet a munkáltató átutalással fizet ki a részére a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig. Az ellenőrzés helyszínén a munkavállaló bemutatta a 2018. szeptember hónapját érintő munkavégzésével kapcsolatos munkaidő-nyilvántartását, mely naprakészen tartalmazta a munkavégzésével összefüggő adatokat. A helyszíni ellenőrzés során megállapításra került, hogy az ellenőrzéssel érintett munkavállaló 2018. szeptember egyik napján 7:00 óra és 20:30 óra közötti időtartamban végzett munkát, 60 perc munkaközi szünet közbeiktatásával. A munkáltató a munkavállaló által teljesítendő munkaidőt - kollektív szerződés alapján - 6 havi munkaidőkeretben határozta meg, azonban annak kezdő és befejező időpontját írásba foglalva nem, csupán szóban közölte. A munkavállaló munkaviszonyának bejelentése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal irányába szabályosan megtörtént. A munkáltató megsértette a beosztás szerinti

napi munkaidő felső határára, valamint a munkaidőkeret kezdő és befejező időpontjának közlésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.

19. Egy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei húsfeldolgozó munkáltatót érintően 2018. szeptemberben az állami tisztviselők helyszíni munkaügyi ellenőrzést tartottak. A munkavállalók tanú minőségében tett nyilatkozatai, a helyszíni ellenőrzés során bemutatott és hitelesített, a munkavállalók érkezését és távozását rögzítő munkaügyi dokumentum, valamint a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyok bejelentési adatainak interneten történő lekérdezése alapján megállapításra került, hogy a munkáltató 33 fő vonatkozásában a bejelentési kötelezettségének nem tett eleget a jogszabályi előírások szerint, valamint a munkavállalók munkaszerződéseit sem foglalta írásba. A munkáltató az ellenőrzést követően a szabálytalanságot megszüntette bejelentési kötelezettségének eleget tett az adóhatóság felé.
20. Munkaügyi ellenőrzés történt egy Tolna megyei szárítóüzemben a célvizsgálat elején, melynek eredményeképpen megállapítást nyert, hogy a munkáltató 2 munkavállaló (munkakör: mezőgazdasági munkás) esetében a rendkívüli munkavégzés (pihenőnapi) díjazására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket nem tartotta be. A munkavállalók hétfőtől péntekig 8 órától 16 óráig (általános munkarend) teljesítettek munkavégzést, szombat és vasárnap pihenőnap. A munkáltató a munkavállalók számára vasárnapi - pihenőnapon történő rendkívüli - munkavégzések ellenértékeként járó 100 %-os mértékű bérpótlékot nem számolta el és nem fizetette meg. A munkáltató a munkavállalók számára a vasárnapi - pihenőnapon történő rendkívüli - munkavégzések ellenértékeként szabadidőt nem biztosított. A munkáltató a jogsértést megszüntette, az elmaradt bérpótlékot a munkavállalók számára megfizette.
21. Vas megyében 2018. októberben a munkaügyi felügyelők egy egyéni vállalkozót érintően tartottak munkaügyi ellenőrzést, mely során megállapítást nyert, hogy a munkáltató 1 munkavállaló munkaidő-nyilvántartását 2018. októberben az ellenőrzés helyszínén bemutatni nem tudta, továbbá 1 munkavállaló részére 2018. szeptember hónapban a heti pihenőidőt nem biztosította.
22. Veszprém megyében 2018. szeptemberben helyszíni munkaügyi ellenőrzés lefolytatására került sor egy húsfeldolgozással és tartósítással foglalkozó munkáltatónál. Az ellenőrzés során az érintett részlegben 25 munkavállaló végzett munkát, ebből 2 fő az illetékes adóhatósághoz történő bejelentéssel, de munkaszerződés nélkül, szóbeli megállapodás alapján dolgozott. 18 munkavállaló munkaidő-nyilvántartását hiányosan vezette a munkáltató. A 2 munkavállaló munkaszerződését a helyszíni ellenőrzés napján adta át a munkáltató és aznap írták alá a munkavállalók.

23. Zala megyében 2018. szeptember 20-án a rendőrség munkatársával közösen, továbbá az ügy folytatásaként október 2-án munkaügyi ellenőrzésre került sor egy zalai baromfi feldolgozó üzemben. Az ellenőrzött munkáltató összesen 11 baromfi feldolgozó munkakörben foglalkoztatott munkavállalója került tanúként meghallgatásra. A munkavállalók nyilatkozatuk szerint 2018. szeptember 20-ig alkalmi munkavállalóként végeztek munkát a munkáltatónál. Megállapítást nyert, hogy a meghallgatott munkavállalókat a munkáltató 2018. szeptember 20-ig a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felé teljesített munkaviszony bejelentés nélkül foglalkoztatta. A munkáltató az ellenőrzés megkezdését követően 2018. szeptember 20-tól, 21-től, illetve október 01-től az általános szabályok szerint bejelentést teljesített 10 munkavállalót érintően, azonban a munkáltató írásba foglalt munkaszerződést 2018. október 02-ig, az újabb ellenőrzés időpontjáig nem kötött a munkavállalókkal.

Pozitív példa

1. Bács-Kiskun megyében az eljáró szakügyintézők a célvizsgálat keretében ellenőrzést tartottak egy alma ültetvényen. A helyszínen 26 fő végzett almaszedési munkát, mind a 26 fő alkalmi munkavállaló volt (25 román állampolgár, 1 magyar állampolgár). A munkáltató egyik alkalmazottja a helyszínen a munkaidő nyilvántartásokat bemutatta a 26 munkavállaló tekintetében. A munkavállalók közül 3 fő a helyszínen tanúként került meghallgatásra, elmondásuk szerint az ellenőrzés napján 8 óra 45 perckor órakor kezdték meg a munkát alkalmi munkavállalóként, almaszedést végeztek, munkabérük 1000 Ft/óra. A helyszínen lekérdezésre kerülő munkaügyi adatbázisok alapján a munkáltató a 26 alkalmi munkavállaló bejelentését időben (8 óra 34 perc) tette meg a munka, és a munkaügyi ellenőrzés megkezdése előtt egyszerűsített foglalkoztatás keretében.
2. Baranya megyében szőlőterületen 2018. szeptemberben helyszíni munkaügyi ellenőrzést tartottak. Az ellenőrzés során munkavégzés közben találtak. 17 szüretelő munkakörben foglalkoztatott munkavállalót. A munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatásra hivatkoztak, munkáltatóként egységesen a a munkáltatót (Zrt.) jelölték meg. A helyszínen naprakészen vezetett munkaidő-nyilvántartást mutattak be. Az ellenőrzés során a munkaügyi adatbázis, a tanúként meghallgatott munkavállalók és a munkáltató képviselőjének nyilatkozatai, valamint a bemutatott munkaügyi dokumentumok alapján megállapítást nyert, hogy a munkáltató a munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyát a foglalkoztatás kezdete előtt szokásosan bejelenti, illetve az ellenőrzés napjára is bejelentette az illetékes adóhatóság felé. A munkavállalók munkaidejéről naprakész nyilvántartást

vezet. A munkavállalók munkabére a hatályos legkisebb munkabér felett meghatározott összeg, melyet a munkáltató minden nap elszámol és megfizet.

3. Győr-Moson-Sopron megyében egy szövetkezetet érintően (állattenyésztés) lefolytatott munkaügyi ellenőrzés során megállapítást, nyert, hogy a munkáltató foglalkoztatásában álló munkavállalók mindegyikét írásba foglalt munkaszerződéssel és a Nemzeti Adó-és Vámhivatal területileg illetékes szerve felé történő bejelentéssel foglalkoztatta. A munkáltató, illetve a munkáltató jogelődje a munkavállalók többségét már évtizedek óta foglalkoztatta. Egy magtáros munkakörű munkavállalót például folyamatosan – egyébként szabályosan – az 1981. február 04. napján megkötött „munkamegállapodással" foglalkoztatták az ellenőrzés idején is. A munkaszerződés 1981 óta csak az alapbér változása miatt került módosításra több, mint 30 alkalommal. A munkaszerződés többi pontja (munkakör, napi munkaidő stb.) vonatkozásában viszont nem került sor módosításra. Érdekességként megemlíthető, hogy a „munkamegállapodásnak" volt olyan pontja is amit a megállapodás óta „meghaladott a történelem".
   Például a „munkamegállapodás" 6./ pontja szerint: „A dolgozó mindennap köteles a szövetkezet rendelkezésre alatt álló szövetkezeti és szocialista tulajdont megvédeni, a munkarendet, az egészségvédelemre és balesetelhárításra, továbbá a munkafegyelemre vonatkozó egyéb szabályokat betartani."
4. 2018. szeptemberben a rendőrség idegenrendészeti munkatársával közösen munkaügyi ellenőrzésre került sor egy zalai baromfi feldolgozó üzemben. Az ellenőrzött munkáltató összesen 10 indiai állampolgárt foglalkoztatott baromfi feldolgozó munkakörben. A munkavállalók érvényes munkavállalási engedéllyel rendelkeztek, a munkáltató munkaszerződést kötött velük, a Nemzeti Adó-és Vámhivatal felé is a jogszabályban meghatározott időben bejelentette a foglalkoztatásukat.